

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะตามลำดับ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์การวิจัย
2. วิธีดำเนินการวิจัย
3. สรุปผลการวิจัย
4. อภิปรายผล
5. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2
2. เพื่อกำหนดค่านำหนักความสำคัญของตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงที่พัฒนาขึ้น
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียง

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญ ที่ใช้ในการสัมภาษณ์ จำนวน 3 ท่าน ดังนี้

1. ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2. ศึกษานิเทศก์

3. ผู้อำนวยการสถานศึกษา

เป็นผู้เชี่ยวชาญที่ตอบสัมภาษณ์ แสดงความคิดเห็นเพื่อสำรวจ สังเคราะห์ ตัวบ่งชี้
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

กลุ่มที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญที่ใช้เทคนิคเดลฟายเพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึง
ประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 20 คน
(ไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญที่ให้การสัมภาษณ์) ได้แก่ ประชาชนชาวบ้านที่มีความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง
จำนวน 5 คน ครูผู้สอนในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 15 คน

โดยผู้วิจัยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยทั้งหมด 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1
การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 และขั้นตอนที่ 2 การศึกษาความคิดเห็น
เกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการดำเนินการตามตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์
ด้านอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ร้อยเอ็ดเขต 2 ซึ่งแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการ
วิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ขั้นตอนที่ 1

1. การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยการศึกษา
เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ รวมทั้งการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ
จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์
โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และทำการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ด้วย
การวิเคราะห์เนื้อหา จากนั้นผู้วิจัยใช้เทคนิคเดลฟายกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 ท่าน ได้แก่
ครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด
เขต 2 จำนวน 15 คน และประชาชนชาวบ้าน จำนวน 5 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในเทคนิคเดลฟาย ได้แก่ แบบสอบถามเพื่อคัดเลือกตัวบ่งชี้
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำนวน 3 ฉบับ ได้แก่ แบบสอบถามฉบับที่ 1 เป็น
แบบสอบถามปลายเปิดแบบกำหนดประเด็น แบบสอบถามฉบับที่ 2 และ 3 เป็นแบบสอบถาม
แบบปลายปิด ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยผู้วิจัยนำโครงร่างวิทยานิพนธ์ และหนังสือ

ขอความร่วมมือในการวิจัย ติดต่อขอความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญด้วยตนเอง และนำแบบสอบถาม รอบที่ 1 รอบที่ 2 และ รอบที่ 3 ไปส่งถึงผู้เชี่ยวชาญเป็นรายบุคคลด้วยตนเอง การวิเคราะห์ ข้อมูลของแบบสอบถามรอบที่ 1 ใช้วิธีการสังเคราะห์เนื้อหา พร้อมทั้งเพิ่มเติม แก้ไขตาม ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ส่วนรอบที่ 2 และรอบที่ 3 ใช้การเปรียบเทียบคำตอบของผู้เชี่ยวชาญ ใช้เปรียบเทียบคำตอบของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนกับคำตอบของกลุ่มด้วยการคำนวณค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ (Interquartile Range) เกณฑ์การพิจารณาชั้นตามคือตัว บ่งชี้ต้องมีค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ไม่เกิน 1.50 และมีค่ามัธยฐาน (Median) ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป

2. การหาค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่าง พอเพียง ในแบบสอบถามรอบที่ 3 ผู้วิจัยได้ให้ผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณากำหนดน้ำหนักความสำคัญ ของแต่ละด้าน และแต่ละตัวบ่งชี้ ว่ามีความสำคัญของคุณลักษณะอันพึงประสงค์มากน้อยเพียงใด โดยกำหนดค่าคะแนนตั้งแต่ 1 ถึง 10 หรือจากความสำคัญที่น้อยสุด ไปจนถึงความสำคัญมากที่สุด จากนั้นผู้วิจัยได้นำผลที่ได้มาคำนวณหาค่ามัธยิมเลขคณิต (Mean) แล้วเปรียบเทียบน้ำหนักคะแนน ความสำคัญในแต่ละด้าน และแต่ละตัวบ่งชี้

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการ ดำเนินการตามตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 กลุ่มประชากรได้แก่ ครูผู้สอน ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำนวน 372 คน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 185 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามแบบปลายปิด ชนิดมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 1 ฉบับ โดยผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยและ แบบสอบถามส่งถึงกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีส่งทางไปรษณีย์ และได้รับแบบสอบถามกลับคืนจาก ครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำนวน 157 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 84.86 ของแบบสอบถามทั้งหมด และทำการวิเคราะห์ ข้อมูลด้วยการคำนวณค่ามัธยิมเลขคณิต (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยใช้เทคนิค เดลฟาย ได้ตัวบ่งชี้ จำนวน 5 ด้าน 74 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 1) ด้านความพอประมาณ จำนวน 16

ตัวบ่งชี้ 2) ด้านความมีเหตุผล จำนวน 16 ตัวบ่งชี้ 3) ด้านมีภูมิคุ้มกันที่ดี จำนวน 17 ตัวบ่งชี้
4) ด้านมีความรู้ จำนวน 12 ตัวบ่งชี้ 5) ด้านความมีคุณธรรม จำนวน 13 ตัวบ่งชี้

2. ผลการกำหนดค่าน้ำหนักคะแนนความสำคัญของตัวบ่งชี้ นั้น พบว่า ผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญในแต่ละมาตรฐานตามลำดับดังนี้ อันดับแรก คือ ด้านความพอประมาณ รองลงมาคือด้านมีความรู้ ด้านความมีเหตุผล ด้านมีภูมิคุ้มกัน และอันดับสุดท้ายคือด้านความมีคุณธรรม

3. ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการดำเนินการตามตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียง พบว่าส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการกำหนดด้านและตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียง ทั้ง 5 ด้าน 74 ตัวบ่งชี้ มีความเหมาะสมในการบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่อย่างพอเพียง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวบ่งชี้พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากเป็นส่วนใหญ่ ส่วนด้านความเป็นไปได้ในการดำเนินการตัวบ่งชี้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวบ่งชี้พบว่ามีความเป็นไปได้ในการดำเนินงานตามตัวบ่งชี้ที่อยู่ในระดับมากเป็นส่วนใหญ่

อภิปรายผล

1. การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่อย่างพอเพียงที่ผ่านการคัดเลือกจากผู้เชี่ยวชาญมีจำนวน 5 ด้าน 74 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

ด้านความพอประมาณ มีจำนวน 16 ตัวบ่งชี้ มีค่าน้ำหนักความสำคัญเท่ากับ 8.46 ตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักความสำคัญตั้งแต่ 7.50 ถึง 9.17 ซึ่งตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด 3 ลำดับแรกคือลำดับที่ 1 ปลูกพืชผักสวนครัวไว้สำหรับประกอบอาหารรับประทานเอง ร่วมดูแลแม่น้ำลำคลอง และสิ่งแวดล้อมในชุมชน ค่าน้ำหนักความสำคัญเท่ากับ 9.17 ลำดับที่ 2 ไม่นำสิ่งของสิ่งรวมไปใช้ประโยชน์ส่วนตน ค่าน้ำหนักความสำคัญเท่ากับ 9.11 ลำดับที่ 3 วางแผนการใช้จ่ายเงินให้เกิดประโยชน์มากที่สุด โดยทำบัญชีรายรับ รายจ่าย ประจำวัน ค่าน้ำหนักความสำคัญเท่ากับ 9.00 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหลายหน่วยงานหรือแม้แต่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดให้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้าสู่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในสถานศึกษา ตั้งแต่การจัดทำหลักสูตร การจัดกิจกรรมสู่การเรียนการสอน การนิเทศ การประเมินผล ซึ่งการจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมในทุกสาระการเรียนรู้ส่วนใหญ่ได้ส่งเสริมการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในสถานศึกษาในระดับประถมศึกษาที่นักเรียนสามารถปฏิบัติได้ง่ายและสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต ได้จริงและเหมาะสมกับนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เช่น การจัดกิจกรรมการปลูกพืชผักสวนครัว การออมทรัพย์ในชั้นเรียน การรักษาสีเสื้อในโรงเรียน การจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย ซึ่งตรงกับหลักสัปปริสธรรม 7 ข้อที่ 3 คือ หลักอหัตถัญญู รู้จักตน เป็นผู้รู้จักตนคือ รู้จักตัวตนของเราเอง ว่าโดยฐานะ ภาวะ เพศ กำลังความรู้ ความสามารถ ความถนัด และคุณธรรม สามารถประเมินตนเองได้ในหลักธรรม ดังนี้ ศรัทธา (ชอบ รักในงานอะไร) ศีล (วินัย) สุตะ (ความรู้) จาคะ (ความเสียสละ) ปัญญา (กระบวนการในการพัฒนาความรู้ที่มีอยู่) เป็นต้น แล้วประพฤติให้เหมาะสม และรู้ที่จะแก้ไขปรับปรุงต่อไป และหลักสัปปริสธรรม ข้อที่ 4 คือ หลักมัตตัญญู รู้จักประมาณ เป็นผู้รู้จักประมาณ คือ ความพอดี เช่น ภิกษุรู้จักประมาณในการรับและบริโภคปัจจัยสี่ คฤหัสถ์รู้จักประมาณในการใช้จ่าย โภคทรัพย์ พระมหากษัตริย์รู้จักประมาณในการลงทัณฑ์ อาญา และในการเก็บภาษี เป็นต้น

ด้านความมีเหตุผล มีจำนวน 16 ตัวบ่งชี้ มีค่าน้ำหนักความสำคัญเท่ากับ 8.27 ตัวบ่งชี้มีค่าน้ำหนักความสำคัญตั้งแต่ 7.28 ถึง 9.11 ซึ่งตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด 3 ลำดับแรกคือลำดับที่ 1 ขอมรับฟังความคิดเห็นและพิจารณาเหตุผลของผู้อื่น ค่าน้ำหนักความสำคัญเท่ากับ 9.11 ลำดับที่ 2 ขอมรับการกระทำของตนเองทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย ค่าน้ำหนักความสำคัญเท่ากับ 9.06 ลำดับที่ 3 คำนึงถึงความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่น ค่าน้ำหนักความสำคัญเท่ากับ 9.00 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ส่งเสริมให้บุคลากรในหน่วยงานได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในหน่วยงานหรือสถาน โดยนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปแทรกในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ มีความเข้าใจ พัฒนาแนวความคิด เพราะในหน่วยงาน สถานศึกษา หรือองค์กรต่างๆจะต้องประกอบบุคคลจำนวนมากในหน่วยงาน ซึ่งหลากหลายความคิดเห็น การขอมรับฟังความคิดเห็น หรือคำนึงถึงความรู้สึกนึกคิดของคนอื่น การขอมผลการกระทำของตนเองไม่ว่าจะเป็นผลดีหรือผลเสีย ย่อมจะทำให้หน่วยงานนั้นๆดำเนินกิจกรรมไปได้อย่างราบรื่น ซึ่งในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ก็เช่นกันจะต้องส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้มีเหตุผล เพื่อจะได้เป็นผู้ใหญ่ที่มีเหตุผลต่อไป เพราะพื้นฐานการตัดสินใจบนความมีเหตุผลตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ การกระทำที่ปราศจากการเบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่นทั้งในระดับความคิด ไปจนถึงคำพูดและความประพฤติ ซึ่งตรงกับหลักสัปปริสธรรม 7 ข้อที่ 1 คือ หลักธัมมัญญู รู้จักเหตุ คือ รู้หลักความจริง รู้หลักการ รู้หลักเกณฑ์ รู้กฎเกณฑ์แห่งเหตุผล และรู้หลักการที่จะทำให้เกิดผล และหลักสัปปริสธรรมข้อที่ 2 คือ หลักอหัตถัญญู รู้จักผลรู้ ความหมาย รู้ความมุ่งหมาย รู้ประโยชน์ที่ประสงค์ คือรู้จักผลที่จะ เกิดขึ้นสืบเนื่องจากการกระทำ ซึ่งสามารถก่อให้เกิดประโยชน์เกิดผลได้จริง

ด้านมีภูมิคุ้มกัน มีจำนวน 17 ตัวบ่งชี้ มีค่าน้ำหนักความสำคัญเท่ากับ 7.99 ตัวบ่งชี้มีค่าน้ำหนักความสำคัญตั้งแต่ 6.67 ถึง 8.94 ซึ่งตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด 3 ลำดับแรกคือลำดับที่ 1 อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ค่าน้ำหนักความสำคัญเท่ากับ 8.94 ลำดับที่ 2 แสดงความชื่นชมเมื่อเพื่อนทำความดี ค่าน้ำหนักความสำคัญเท่ากับ 8.89 ลำดับที่ 3 ไม่ยุ่งเกี่ยวกับสิ่งเสพติด ค่าน้ำหนักความสำคัญเท่ากับ 8.83 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษาได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน สอดแทรกหรือบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ปลูกฝังค่านิยมที่ดีงาม มีคุณธรรม จริยธรรม จัดกิจกรรมที่เป็นการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้กับผู้เรียน ครอบครัวยุคใหม่ ให้เข้มแข็ง ไม่ตกเป็นเหยื่ออบายมุข ห่างไกลสิ่งเสพติด การสร้างความรัก สามัคคีในโรงเรียน การมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน และการยกย่องชื่นชมคนดี ซึ่งตรงกับหลักสัปปริสธรรม 7 ข้อที่ 5 คือ กาลัญญู รู้จักกาล เป็นผู้รู้จักกาล คือ รู้กาลเวลาอันเหมาะสม และระยะเวลาที่จะต้องใช้ในการประกอบกิจ กระทำหน้าที่การงาน เช่น แบ่งเวลา ทำให้ถูกจังหวะ ให้ตรงเวลา ให้เป็นเวลา ให้ทันเวลา ให้พอเวลา ให้เหมาะสม เป็นต้น ข้อที่ 6 คือ ปริสัจญู รู้จักบริษัท เป็นผู้รู้จักบริษัท คือ รู้จักชุมชน และรู้จักที่ประชุม รู้กิจที่ควรประพฤติต่อชุมชนนั้นๆ ว่า ชุมชนนี้เมื่อเข้าไปหา จะต้องทำกิจอย่างนี้ จะต้องพูดอย่างนี้ ชุมชนนี้ควรสงเคราะห์อย่างนี้ เป็นต้น ข้อที่ 7 บุคคลปโรปรัญญู รู้จักเลือกคบคน บุคคลปโรปรัญญูตา หรือ บุคคลัญญูตา เป็นผู้รู้จักบุคคล คือ ความแตกต่างแห่งบุคคลว่า โดยอชยาศัย ความสามารถ และคุณธรรม เป็นต้น ใครๆ ยิงหรือหย่อนอย่างไร และรู้ที่จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นๆ ด้วยดี ว่าควรจะคบหรือไม่ จะใช้จะตำหนิ ยกย่อง และแนะนำสั่งสอนอย่างไร เป็นต้น

ด้านความรู้ มีจำนวน 12 ตัวบ่งชี้ มีค่าน้ำหนักความสำคัญเท่ากับ 8.30 ตัวบ่งชี้มีค่าน้ำหนักความสำคัญตั้งแต่ 7.72 ถึง 9.44 ซึ่งตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด 3 ลำดับแรกคือลำดับที่ 1 ไตรตรง และพิจารณาเรื่องที่ได้ฟัง ได้เห็น ด้วยความรู้ ก่อนตัดสินใจเชื่อมีค่าน้ำหนักความสำคัญเท่ากับ 9.44 ลำดับที่ 2 นำความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า ไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน มีค่าน้ำหนักความสำคัญเท่ากับ 9.22 ลำดับที่ 3 เลือกแนวทางในการแก้ปัญหาอย่างมีสติ มีค่าน้ำหนักความสำคัญเท่ากับ 8.94 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษานำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสอดแทรกในการจัดการเรียนการสอน โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น พัฒนาระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในทุกวิชา รวมทั้งปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน เกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ซึ่งตรงกับหลักสัปปริสธรรม 7 ข้อที่ 1 คือหลักธัมมัญญู รู้จักเหตุ คือ รู้หลักความจริง รู้หลักการ รู้หลักเกณฑ์ รู้กฎเกณฑ์แห่งเหตุผล และรู้หลักการที่จะ

ทำให้เกิดผล และหลักสัปปุริสธรรมข้อที่ 2 คือ หลักอรรถัตถ์ รู้จักผลรู้ความหมาย รู้ความมุ่งหมาย
รู้ประโยชน์ที่ประสงค์ คือรู้จักผลที่จะ เกิดขึ้นสืบเนื่องจากการกระทำ ซึ่งสามารถก่อให้เกิด
ประโยชน์เกิดผลได้จริง

ด้านความมีคุณธรรม มีจำนวน 13 ตัวบ่งชี้ คำนำน้าหนักความสำคัญเท่ากับ 8.02 มีค่าน้ำหนักตั้งแต่ 7.39 ถึง 8.39 โดยมีตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ อันดับที่ 1 มี 2 ตัวบ่งชี้คือ แบ่งปันสิ่งของให้ผู้อื่น และ เป็นผู้รักในการทำงานและทำงานด้วยความพึงพอใจ มีค่าน้ำหนักความสำคัญเท่ากับ 8.39 อันดับที่ 2 สุภาพ อ่อนน้อมถ่อมตน และเชื่อฟังคำสั่งสอนของครู อาจารย์ มีค่าน้ำหนักความสำคัญเท่ากับ 8.11 อันดับที่ 3 กล่าวขอบคุณทุกครั้งเมื่อได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่น มีค่าน้ำหนักความสำคัญเท่ากับ 8.50 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาได้มุ่งส่งเสริมการเรียนรู้ปลูกฝัง เสริมสร้างผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ค่านิยม จริยธรรม คุณธรรมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เกื้อกูล ไม่เบียดเบียน ซึ่งตรงกับหลักสัปปุริสธรรม 7 ทั้ง 7 ข้อ คือ ๑. อดทน ๒. รู้จักเหตุ ๓. รู้หลักความจริง ๔. รู้หลักการ ๕. รู้หลักเกณฑ์ ๖. รู้กฎเกณฑ์แห่งเหตุผล ๗. อรรถัตถ์ ๘. รู้จักผล ๙. รู้ความมุ่งหมาย ๑๐. รู้ประโยชน์ที่ประสงค์ ๑๑. รู้จักผลที่จะเกิดขึ้นสืบเนื่องจากการกระทำ ซึ่งสามารถก่อให้เกิดประโยชน์เกิดผลได้จริง ๑๒. อรรถัตถ์ ๑๓. รู้จักตน คือ รู้จักตัวตนของเราเอง ว่าโดยฐานะ ภาวะ เพศ กำลังความรู้ ความสามารถ ความถนัด และคุณธรรม สามารถประเมินตนเองได้ในหลักธรรม ดังนี้ ศรัทธา (ชอบ รักในงานอะไร) ศีล (วินัย) สุตะ(ความรู้) จาคะ (ความเสียสละ) ปัญญา (กระบวนการในการพัฒนาความรู้ที่มีอยู่) เป็นต้น แล้วประพฤติให้เหมาะสม และรู้ที่จะแก้ไขปรับปรุงต่อไป มัตตัญญู รู้จักประมาณ คือ ความพอดี รู้จักประมาณในการใช้จ่ายโภคทรัพย์ กาลัญญู รู้จักกาล รู้กาลเวลาอันเหมาะสม และระยะเวลาที่จะต้องใช้ในการประกอบกิจ กระทำหน้าที่การงาน เช่น แบ่งเวลา ให้ตรงเวลา ให้เป็นเวลา ให้ทันเวลา ให้พอเวลา ให้เหมาะสม เป็นต้น ปริสัจญู เป็นผู้รู้จักบริษัท คือ รู้จักชุมชน และรู้จักที่ประชุม รู้กิริยาที่จะประพฤติต่อชุมชนนั้นๆ ว่า ชุมชนนี้เมื่อเข้าไปหา จะต้องประพฤติปฏิบัติตนอย่างไร จะต้องช่วยเหลือชุมชนอย่างไร บุคคลปโรปรัญญู หรือ บุคคลัญญูตา รู้จักเลือกคบคน เป็นผู้รู้จักบุคคล คือ ความแตกต่างแห่งบุคคล รู้ที่จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นๆ ว่าควรจะคบหรือไม่ จะใช้จะตำหนิ ขกย่อง และแนะนำสั่งสอนอย่างไร

จากการพิจารณาตัวบ่งชี้ทั้ง 72 ตัวบ่งชี้จะพบว่าตัวบ่งชี้ส่วนใหญ่เป็นตัวบ่งชี้ที่เอนเอียงไปในทางเงื่อนไขด้านคุณธรรม ตามหลักสามห่วงสองเงื่อนไขตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ผลจากการวิจัยครั้งนี้พบว่า ตัวบ่งชี้ในด้านที่ 1 ความพอประมาณ มีความเหมาะสมในการบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่อย่างพอเพียง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวบ่งชี้พบว่า มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากเป็นส่วนใหญ่ ยกเว้น ตัวบ่งชี้ที่ 9 เลือกใช้สิ่งของที่มีอยู่ในท้องถิ่นตามความจำเป็นเพื่อคุณภาพของงาน ($\bar{x} = 3.45$) สำหรับด้านความเป็นไปได้ ในการดำเนินการตามตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวบ่งชี้พบว่ามีความเป็นไปได้ในการดำเนินการตามตัวบ่งชี้ที่อยู่ในระดับมากเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 ส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความพอประมาณ โดยให้รู้จักประมาณตนในการบริโภค การใช้จ่ายไม่ใช้จ่ายเกินรายได้ลดการเป็นหนี้ โดยการปลูกผักสวนครัวไว้รับประทานเอง ถนอมอาหารไว้รับประทาน จัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย รู้จักการออมที่อยู่ในระดับที่ไม่สร้างหนี้หรือก่อหนี้ให้กับตนเอง

ด้านที่ 2 ความมีเหตุผล มีความเหมาะสมในการบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวบ่งชี้พบว่า มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากเป็นส่วนใหญ่ สำหรับด้านความเป็นไปได้ ในการดำเนินการตามตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวบ่งชี้พบว่ามีความเป็นไปได้ในการดำเนินการตามตัวบ่งชี้ที่อยู่ในระดับมากเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะตัวบ่งชี้แต่ละตัวบ่งชี้มีความเหมาะสมกับบริบทของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ที่สามารถปฏิบัติได้ ซึ่งได้ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงออกด้านการตัดสินใจที่มีเหตุผลตามหลักวิชาการ หลักความจำเป็นในการดำเนินชีวิต โดยคำนึงถึงผลกระทบในด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น รู้จักวางแผนการทำงาน ปรับปรุงผลงานให้ดีขึ้น แยกแยะสิ่งใดผิดสิ่งใดถูก ปฏิบัติตนให้อยู่ในระเบียบวินัย เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพ่อแม่และผู้ปกครอง

ด้านที่ 3 มีภูมิคุ้มกันที่ดี มีความเหมาะสมในการบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวบ่งชี้พบว่า มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากเป็นส่วนใหญ่ สำหรับด้านความเป็นไปได้ ในการดำเนินการตามตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่

อย่างพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายตัวบ่งชี้พบว่ามีความเป็นไปได้ในการดำเนินการตามตัวบ่งชี้ที่อยู่ในระดับมากเป็นส่วนใหญ่ ยกเว้นตัวบ่งชี้ที่ 12 มีความเป็นไปได้ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.50$) และตัวบ่งชี้ที่ 13 อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.47$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะตัวบ่งชี้แต่ละตัวบ่งชี้มีความเหมาะสมกับบริบทของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ที่สามารถปฏิบัติได้ ซึ่งนักเรียนมีการเตรียมตัวพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆที่จะเกิดขึ้น โดยนักเรียนจะต้องมีภูมิคุ้มกันที่ดีทั้งด้านวัตถุ ด้านสังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม นักเรียนปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงกระตือรือร้น ในการแสวงหาความรู้ อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข รู้จักเป็นผู้ให้และเป็นผู้รับที่ดี

ด้านที่ 4 มีความรู้ มีความเหมาะสมในการบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวบ่งชี้พบว่า มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากเป็นส่วนใหญ่ สำหรับด้านความเป็นไปได้ ในการดำเนินการตามตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายตัวบ่งชี้พบว่ามีความเป็นไปได้ในการดำเนินการตามตัวบ่งชี้ที่อยู่ในระดับมากเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะตัวบ่งชี้แต่ละตัวบ่งชี้มีความเหมาะสมกับบริบทของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ที่สามารถปฏิบัติได้ เช่น ค้นคว้าหาความรู้ อยู่เสมอ จดบันทึกข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า ชักถามเมื่อมีปัญหาในการเรียน คิดพิจารณาเรื่องที่ได้ฟังด้วยความรู้ก่อนตัดสินใจเชื่อ สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันและสามารถนำเสนอผลงานที่เกิดจากการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีได้

ด้านที่ 5 มีคุณธรรม มีความเหมาะสมในการบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวบ่งชี้พบว่า มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากเป็นส่วนใหญ่ ยกเว้นตัวบ่งชี้ที่ 8 กล่าวคำขอโทษเมื่อทำผิด ($\bar{x} = 4.62$) อยู่ในระดับมากที่สุด ตัวบ่งชี้ที่ 10 รักความสะอาด อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.50$) สำหรับด้านความเป็นไปได้ ในการดำเนินการตามตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายตัวบ่งชี้พบว่ามีความเป็นไปได้ในการดำเนินการตามตัวบ่งชี้ที่อยู่ในระดับมากเป็นส่วนใหญ่ ยกเว้น ตัวบ่งชี้ที่ 8 กล่าวคำขอโทษเมื่อทำผิด ($\bar{x} = 4.60$) อยู่ในระดับมากที่สุด และตัวบ่งชี้ที่ 10 รักความสะอาด อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.50$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะตัวบ่งชี้แต่ละตัวบ่งชี้มีความเหมาะสมกับบริบทของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ที่สามารถปฏิบัติได้ ซึ่งเป็นคุณธรรมพื้นฐานที่ควรปฏิบัติเพื่อการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขได้ เช่น กล่าวคำขอโทษเมื่อทำผิด สุภาพ อ่อนน้อมถ่อมตน และเชื่อฟังคำสั่งสอนของครูบาอาจารย์ มีความรักสามัคคี และไม่ทะเลาะกับเพื่อนในห้อง แบ่งปันสิ่งของให้กับผู้อื่น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยการพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ครูผู้สอนประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สามารถนำตัวบ่งชี้เหล่านี้ไปประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่อย่างพอเพียง

1.2 ผู้อำนวยการสถานศึกษา ศึกษาในเทศก์ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินการศึกษาสามารถนำตัวบ่งชี้ไปใช้เป็นแนวทางในการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนในสถานศึกษา

1.3 ในการนำตัวบ่งชี้ไปใช้นั้น อาจไม่สามารถใช้ตัวบ่งชี้ทั้งหมดได้ ครูผู้สอนสามารถใช้ตัวบ่งชี้ทั้ง 5 ด้าน โดยคัดเลือกตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักคะแนนที่สำคัญมากที่สุดในแต่ละด้านเป็นลำดับแรกและเรียงลำดับความสำคัญที่ลดหลั่นลงมาให้เท่ากับจำนวนที่ต้องการได้

1.4 ในการพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงผู้วิจัยได้พัฒนาตัวบ่งชี้ใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หากนำไปใช้ในกลุ่มนักเรียนในชั้นที่ใกล้เคียงควรมีการนำไปทดลองใช้และหาคุณภาพก่อน

1.5 ครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สามารถนำตัวบ่งชี้ไปออกแบบในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่อย่างพอเพียง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อทำการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตเฉพาะการพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงเท่านั้น ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอื่นๆ ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

2.2 ควรมีการวิจัยคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่อย่างพอเพียงในระดับชั้นอื่นๆ

2.3 ครูควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อเป็นพื้นฐานในการให้นักเรียนมี
คุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างพอเพียงก่อนนำตัวบ่งชี้ไปวัดผู้เรียนว่ามีคุณลักษณะอันพึง
ประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงหรือไม่ระดับใด

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY